

לדמות המפקד *

המפקד כמורה

המפקד, כמורה, צריך לדעת להבין לרוח האנשים שהוא בא במגע אתם, והם בני גילים שונים, בני שכבות סוציאליות שונות ובעל אופי שונה. עיקר הקושי של המורה-המפקד הוא שיש לו עסק עם מבוגרים "בעלי נסיון", העלולים להתייחס בבקורת אל התורה הנמסרת להם מפי המפקד. הילד — מוחו ונפשו פתוחים, נוחים לקליטה; הוא מסוגל להאמין, על כן הנו כחומר ביד המחנך-היוצר המעצב את דמותו. לא כן המבוגר. כשם שהמפקד-המנהיג זקוק לתכונות האמורות לעיל ** בשעת הסרב, כן הן נדרשות עוד בימי שלום מאת המפקד-המורה. ואמנם חינוך המפקד בשעת שלום משמש יסוד לפעולתו בשעת מלחמה. המלחמה, על כל מוראותיה, מעמידה כל מפקד במבחן חדש ובוחנת את המנהיג שבו, כי המפקד הוא בבחינת מנהיג שגורל פיקודיו נתון בידיו. לפיכך חייב המפקד לזכור, כי אין די לשלוט באנשים בכוח החוק, או בתוקף חוקי-חברה מוסכמים, אלא שעליו לרכוש את אמונם. המפקד צריך להיות "משכמו ומעלה" גבוה מפיקודיו, והנתונים לפיקודו צריכים לראות במה זכה להיות מפקד. אמונתם של האנשים ביכולת מפקדם להיות להם למנהיג תקל על השימוש באמנה הפיקוד הן בימי שלום והן בשדה הקרב.

האומץ להחליט

תביעת-האומץ הראשונה הנתבעת מאת המפקד — זה האומץ להחליט. ואין הדבר קל. נטל האחריות לתוצאות-ההחלטה מעמיד בנסיון ובמבחן קשה גם מפקדים-מנהיגים בעלי שעור-קומה. יש אשר תוצאותיה של החלטה בשדה-הקרב יש להן ערך מכריע, וכפסע אחד בין הכשלון וההצלחה. גם אם ההצלחה מובטחת, מטרידה בכל זאת השאלה, באיזה מחיר תיקנה — ושאלה זו עלולה להביא את המפקד האחראי לידי היסוסים רבים. והכשלון הלא עשוי לגרור אחריו אסונות וסכנות הקובעים את גורלם של אנשים רבים, ואף משהו מן הגורל הלאומי נחתך כאן. נמצא-שהאומץ להחליט — תכונה מכרעת היא במבחן המפקד. אולם אין ערך להחלטה אם אינה באה בזמנה, ואם אין בצדה העזת ההגשמה. החלטה-שלא-בזמנה גורמת לבזבז כוחות אדם ולמאמצים עקרים הפוגעים באמון האנשים אל המפקד ובפרסטיגיה שלו.

הפחד להחליט וההסמכות על דרג הפיקוד כדי להשתמש מקבלת החלטה, עלולים להתיש כל יזמה עצמית. ההשתתפות בהחלטה קשה לעתים יותר מן ההשתתפות בביצועה. ישנם אנשים רבים שנוח להם להסתתר מאחרי "כתפיים רחבות", בזאת הם פוטרם את עצמם מן הצורך לחשוב ומן האחריות להחליט. חייב אפוא כל מפקד לחשל בקרבו את הסגולה לקבל החלטות במסגרת הפיקודית והארגונית הנקבעת לו.

לאורו של רעיון

והתנאי להצלחת רצונו של המפקד הוא, שיהיה מושפע מאורו של אידיאל גדול ונתמך "על ידי הרגשת חובה וכבוד, להקריב הכל למען המולדת". הרעיון צריך להיות כנרית-מיד לעיני המפקד. אם המפקד יהיה חדור בצדקת רעיונו ומוכן למסור את נפשו עליו ולהוליך את אנשיו מתוך חפץ-ההגשמה, חזקה עליו שיצליח.

* מתוך הרשימה "הערות למאמרו של ארמן מרמה", שנדפסה ב"מערכות" ב"ג", תש"ו.
** ראיית-הנולד, שכל בהיר, הבנה לרוח בני-אדם, נטיה לסדר ושיטה, מחינות וטאקט.